

5 Haziran 1953 tarihli

DANIMARKA KIRALİYETİ ESAS TEŞKİLÂT KANUNU

Çeviren : Doçent Dr. İhan ARSEL

Kısım I

Madde 1 — İşbu Esas Teşkilât Kanunu, Danimarka Kıralityeti topraklarının tamamına şamildir.

Madde 2 — Hükümetin şekli meşrutî monarşidir.

27 Mart 1953 tarihli «Tahta veraset kanunu» gereğince veraset dercesine göre tahta culus hakkı kadın ve erkeğe irsen intikal eder.

Madde 3 — Kıral ve Folketing meclisi, teşrii kuvvete, müstereken, sahiptirler. İcra kuvveti Kırala, kazai kuvvet mahkemelere aittir.

Madde 4 — «Englise Evangélique luthérienne» devletin millî kilisesi olup, bu sıfatla devletten yardım görür,

Kısım II

Madde 5 — Kıral, Folketing meclisinin muvafakatını almadan, başka bir memleketin hükümdarlığını deruhde edemez.

Madde 6 — Kıral, «Eglise Evangélique luthérienne»e mensup bulunmalıdır.

Madde 7 — Kıral, 18 yaşını ikmal etmekle reşit sayılır. Tahta varis olan kimse için dahi keyfiyet aynidir.

Madde 8 — Kıral tahta çıkmadan önce, Teşkilâtı esasıyeye riayet edeceğine dair İcra Vekilleri Hey'eti muvacehesinde tahlif edilir. Bu münasebetle tanzim kılınan zabtın bir nüshası, muhafaza edilmek üzere Folketing meclisine verilir, diğeri bir nüshası da kıralityet evrak mahzeninde saklanır. Kıral, gaybubet veya her hangi bir sebep tahında işbu sadakat yeminini, cülusu müteakip derhal ifa imkânsızlığına maruz kalmış, ise mezkur formalitelerin ikmal ve itmamına kadar niyabet İcra Vekilleri Hey'eti marifetiyle deruhde edilir, meğeri ki kanunu mahsus ile başka bir çarei hâl bulunmuş olsun.

Kıral, işbu sadakat yeminini veliaht iken evvelce icra eylemiş ise tahta çıkışı anından itibaren selahiyetlerini istimale başlar.

Madde 9 — Kıralın henüz rüşte ermemiş olması, veya hastalığı, veya gayubetli hallerinde, niyabeten idare tarzının esaslarına müteallik hususlar kanunu mahsus ile tayin ve tespit edilir. Tahtın inilali ve varis bir kimsenin de bulunmaması halinde Folketing meclisi bir Kıral seçer ve müstakbel veraset esaslarını kararlaştırır.

Madde 10 — 1) Kıralın hazinesi hassası, hükümlerliği müddeti için bir kanun ile tespit edilir. Bu kanun, aynı zamanda, kıralın emrine tahsis edilecek şatoları ve diğer devlet emlakini tayin ve tespit eder.

2) Hazinesi hassa hiç bir borca mustagrak olmamak icab eder.

Madde II — Kıraliyet ailesi mensuplarına, kanunu mahsus gereğince, kaydı hayat şartıyla tahsisat olarak bir irad bağlanabilir. Fakat bu iraddan istifade hakkı, kıraliyet hudutları haricinde, Folketing meclisinin muvafakatı olmaksızın istimal edilemez.

Kısım III

Madde 12 — İşbu Esas Teşkilât kanunu ile derpiş edilen takyidlere hâlel gelmemek şartıyla Kıral, kıraliyeti alâkadar eden bütün işlerde en yüksek otoriteyi haiz olup bunu İcra Vekilleri marifetiyle istimal eder.

Madde 13 — Kıral, bütün icraatından dolayı, gayri mes'uldur; kıralın şahsı mukaddestir. İcra Vekilleri, hükümetin hatı hareketinden dolayı mes'uldurler; işbu mes'uliyetlerine müteallik ahkam kanunu mahsus ile tespit edilmiştir.

Madde 14 — Kıral, Başvekili ve diğer icra vekillerini tayin ve azleder. İcra vekilleri sayısını tespit ve işlerin onlar arasında taksimi hususlarık irala aittir.

Kıralın icrai veya teşrii mahiyetteki kararları, ancak bir veya birkaç nazırın müşterek imzasıyla hüküm ifade eder. Her nazır, imzasıyla iştirak eylediği kararın mes'uliyetini deruhte eder.

Madde 15 — 1) Folketing meclisinden sadır olacak ademi itimad rey'i karşısında hiç bir nazır vazifesinde devam edemez.

2) Ademi itimad rey'inin Başvekil aleyhine verilmiş olması halinde Başvekil, hükümetin istifasını kırala arzeder, meğer ki yeniden umumi seçimlere tevessül edilmemiş olsun.

Ademi itimad rey'ine maruz kalan veya müstafi addedilmesini talep eden bir hükümet, yeni hükümetin teşekkülüne kadar vazifesine devam eder. Bu şekilde vekâleten faaliyet icra eden nazırlar, ancak de-

ruhte eyledikleri vazifenin inkıtaa uğramaması için gereken kararları alabilirler.

Madde 16 — Nazırlar, umuru idare ve siyasetlerinden dolayı, kıral veya Folketing meclisi tarafından itham edilebilirler. Böyle bir halde Divanı Ali nazırları muhakeme eder.

Madde 16 — 1) Nazırlar, İcra Vekilleri Hey'etini teşkil ederler ve tahta varis olan şahıs, rüşte erdiği anda, bu hey'etin tabii azası sayılır.

Kıral, yukardaki 8 ci maddeni nderpiş eylediğ hal ve teşrii organın İcra vekilleri hey'etine niyabet vazifesini tahmil eylediği hal müstesna, işbu hey'ete riyaset eder.

2) İcra vekilleri hey'eti, bütün kanun tasarıları ve mühim hükümet tasarrufları hakkında müzakerede bulunur.

Madde 18 — Kıral, İcra Vekilleri hey'eti toplantısına iştirak edemeyecek durumda bulunduğu takdirde, işlerin kabine marifetiyle görülmesini temin eder. Kabine, bütün nazırların Başvekil riyasetinde toplanmış olmaları halidir. Kabine toplantılarında her nazırın izhar eyleyeceği rey zabta geçirilir, ve kararlar ekseriyeti ile alınır. Toplantıda hazır bulunan nazırların imzalarını muhtevi zabıtlar Başvekil tarafından Kırala sunulur ve Kıral, kabine kararlarını derhal tasdik edip etmeyeceği hususunu veya bu kararların İcra Vekilleri hey'eti içtimasında yeniden görüşülüp görüşülmeyeceği meselesini bizzat takdir eder.

Madde 19 — 1) Dış münasebetlerde Kıral, Kıraliyeti temsilen hareket eder. Bununla beraber Folketing Meclisinin muvafakati olmaksızın kıraliyet hududlarını tevside veya takyide matuf muahedeler yapamayacağı gibi ifası bu meclisin iştirakını tazammun edecek mahiyette veya başkaca ehemmiyeti haiz taahhütler altına girmez. Kıral, Folketing meclisinin tasdiki ile kabul edilmiş bir muahedeyi, bu meclisin muvafakati olmadan feshedemez.

2) Kıraliyete veya Danimarka kuvvetlerine karşı vaki olacak her hangi silâhlı tecavüzü önlemek maksadiyle ittihaz edilecek tedbirler hariç, Kıral, Folketing, meclisinin muvafakati olmadan devletin askeri kuvvetlerini yabancı bir memleket aleyhine istimal edemez.

İşbu madde ahkâmı gereğince ittihazı kıral tarafından mecburi kararlar derhal Folketing meclisine bildirilecektir. Şayet Folketing içtima halinde değilse derhal toplantıya çağrılacaktır

3) Folketin meclisi, kendi azaları meyanından bir dış işleri en-

cümeni seçer ve hükümet, dış siyasete müteallik mühim kararları almadan önce bu encümeni istişare eder. Dış işleri encümeninin nizamnameyi kanunu mahsus ile tespit olunur.

Madde 20 — 1) Kraliyet mercilerine, işbu Esas Teşkilât Kanunu gereğince tanınmış selâhiyetler devletler arası hkkuk nizamının ve birliğinin temini zmnında diğer devletlerle mütekabiliyet esasına müsteniden akdedilmiş bulunan muahedelerle kurulan Devletler arası oteritelere devrolunabilir.

2) Buna mütedair bir kanun tasarısının kabulü için Folketing meclisinin 5/6 ekseriyet kararı şarttır. Mezkûr ekseriyet elde edilemeyip sadece lâlettayın kanunların kabulü için gerekli ekseriyet temin edildiği takdirde ve hükümetin işbu tasarımı geçirmek hususunda ısrarı halinde, tasarı, referendum'a müteallik aşağıdaki 42 ci madde ahkâmı mucibince kabul veya reddedilmek üzere seçmenlerin reyine arz edilir.

Madde 21 — Kral, Folketing meclisine kanun tasarıları veya sair kararnameleri teklif edebilir.

Madde 22 — Folketing meclisi tarafından kabul edilip de kral canibinden tasdik gören bir tasarı, nihai kabul tarihinden itibaren 30 gün zarfında kanun kuvvetini ihraz eder.

Madde 23 — Müstacel ahvalde veya Folketing meclisini toplamak imkânsızlığı halinde kral geçici mahiyette kanunlar neşredebilir; şu kadar ki bu nevi kanunların Esas Teşkilât kanununa aykırı olmamaları ve Folketing meclisinin ilk içtimasında kabul veya red edilmek üzere görüşülmek için işbu meclise arzedilmiş olmaları lâzımdır.

Madde 24 — Kralın umumi ve hususi af hakkı vardır. Fakat Folketing meclisinin muvafakitini istihsal etmeden nazırlar aleyhine Divanı âli tarafından verilmiş cezaları affedemez.

Madde 25 — Kral doğrudan doğruya veya selâhiyetli merciler vasıtasıyla, gerek 5 haziran 1849 tarihinden evvel cari kaideler gereğince mer'i olan ve gerek bu tarihten kabul edilen bir kanunla muteber olan kanunlardan eşhası muaf kılabilir.

Madde 26 — Kral, kanun gereğince, para bastırmak hakkını haizdir.

Madde 27 — 1) Memurların tayini hususları kanunla mukayyetettir. Danimarka tebaası olmayan hiç kimse memuriyete alınamaz. Kral tarafından mansub her memur Teşkilâtı Esasiyeye riayet edeceğine dair şekli beyanda bulunur.

2) Memurların azil, nakil ve tekaüde sevklerine mütedair esaslar, zirdeki 64 cü madde ahkâmı mahfuz kalmak şartıyla, kanunu mahsus ile muayyendir.

3) Kral tarafından tayin kılınmış memurlar, kendi rızaları haricinde, ancak maaşlarından daha aşağı dereceyi almamaları ve tekaüde ayrılmak haklarını da istimal etmeleri halinde nakledilebilirler.

K I S I M I V

Madde 28 — Teşrii organ vazifesini gören Folketing tek meclisten ibaret olup, Groenland ve Fêroê adalarından ikişer temsilci dahil olmak üzere en çok 179 azadan tereküp eder.

Madde 29 — 1) Hacir halinde bulunmayan ve işbu maddenin 2 ci fıkrası gereğince rey hakkını istimal edecek yaşı dolduran ve kraliyet hududları içerisinde bir ikametgâha sahip Danimarka tabiyetindeki her şahıs seçmen sıfatını haizdir.

Cezai suçların ve âmme müzaheretine mahsus kanununa göre yardım görmeyen ne dereceye kadar rey hakkının iskatinde mahal vereceği kanun ile derpiş dilir.

2) Rey hakkının kullanılması için gerekli yaş haddi, 25 mart 1953 tarihli kanun gereğince yapılacak referendumda üzerinde ekseriyet temin edilecek yaştır.

Halen kabul edilmiş bulunan seçmenlik yaş haddi kanun ile her zaman için değiştirilebilir. Folketing meclisi tarafından kabul edilecek böyle bir kanun tasarısı kral tarafından ancak, yaş haddinin değiştirilmesine müteallik ahkâmın aşağıdaki 42 ci maddenin 5 ci fıkrası gereğince referenduma tâbi kılınması ve reddedilmemiş olması fıkrası gereğince referenduma tâbi kılınması veya reddedilmemiş olması halinde, kral tarafından tasdik görür.

Madde 30 — 1) Seçmenlik hakkını ihraz eden her şahıs, efkârı umumiye nezdinde mebus olmağa lâyük görülmeyecek bir fiilden dolayı mahkûm olmamış bulunmak şartıyla Folkating meclisine seçilmek hakkını haizdir.

2) Folketing meclisine seçilen memurların, mebusluğu kabul zımında hükümetten müsaade istemek mecburiyetleri yoktur.

Madde 31 — 1) Seçimler umumi, vasitasız ve gizlidir.

2) Rey hakkının istimali kanunla gösterilmiştir; kanun, muhtelif temayüldeki seçmenlerin adilâne bir şekilde temsil edilebilmesini temin edecek seçim sistemini tayin ve nisbi seçim sisteminin ekseriyet sistemi ile birlikte tatbik edilip edilmeyeceği hususunu tespit eder.

3) Her bölgenin çıkaracağı temsilci miktarının tespitinde o bölgenin nüfusu, seçmen adedi ve nüfus kesafeti esas tutulur.

4) Seçim kanunu yedeklerin seçiminde takip edilmesi gereken kaideleri ve bunları Folketing Meclisine intisapları husu-

sun uve tamamlayıcı bir seçime lüzum hasıl olduğu takdirde takip edilecek usulü derpiş eder.

5) Groenland'm, Folketing meclisinde temsil edilmesine müteallik hususi kaideler kanunu mahsus ile tespit edilir.

Madde 32 — 1) Foketing azaları 4 sene için intihap edilirler.

2) Kral, yeni seçimleri müteakip her ne zaman arzu ederse Folketing meclisinin feshine ve yeni seçimlerin icrasına karar verebilir.

Yeni bir hükümetin tayinini müteakip Başvekilin Folketing meclisi huzuruna çıkmasından önce yeni seçimlere gidilemez.

3) Meclis devresinin hitamından evvel yeni seçimlerin yapılmış olmasına Başvekil mukayyettir.

4) Temsil vazifesi yeni seçimlerden evvel hiç bir şekilde nihayet bulmaz.

5) Feroe adaları ve Groenland için temsil keyfiyetinin bağlanğıç ve hitamına müteallik hususi kaideler kanunu mahsul ile taayyün eder.

6) Folketing meclisi azaları seçmen vasfını gaip eylemekle temsil hakkını da zayı ederler.

7) Folketing meclisine seçilen her yeni aza, seçim tutanağının tasdikini müteakip, Teşkilâtı Esasiyeye riayet edeceğine dair resmi beyanda bulunur.

Madde 33 — Folketing meclisi kendi âzalarının seçimlerini tasdik ve bu âzaların seçim ehliyetini kaybetmiş oldukları hususunu bizzat tespit eder.

Madde 34 — Folketing meclisi her türlü tecavüzden masundur. Her kim bu meclisin emniyet ve istiklâline kasteder ve her kim bu babda bir emri ita veya infaz eylerse, ağır hiyanet suçunu işlemiş olur.

Kısım V

Madde 35 — 1) Yeni seçilen Folketing meclisi, kral tarafından daha önce toplantıya davet edilmemiş ise, seçimleri takip eden 12 ci iş gününün öğle vakti kendiliğinden içtima eder.

2) Seçim tutanaklarının tetkikini müteakip Folketing meclisi reis ve reis vekillerinin belli olmalarıyla, teşekkül etmiş olur.

Madde 36 — 1) Meclis toplantı yılı, her sene ekim ayının ilk sahi günü başlar ve müteakip senenin aynı sahi gününde hitam bulur.

2) Teşril senenin ilk günü saat 12 de Folketing meclisi mensupları içtima senesinin açılışı için toplanırlar.

Madde 37 — Folketing meclisi, toplantılarını hükümet merkezinde yapar; bununla beraber, fevkalâde hallerde meclis, kraliyetin başka bir mahallinde toplanabilir.

Madde 38 — 1) Meclis toplantı yılının ilk günü Başvekil, kraliyetin umumi siyasetine ve hükümetin ittihaz etmek niyetinde bulunduğu tedbirlere müteallik beyanda bulunur.

2) Bu beyanat üzerine mecliste umumi müzakereler açılır.

Madde 39 — Meclis reisi, ruznameyi bildirerek meclisi toplantıya çağırır. Meclis azalarından 2/5 ekseriyetinin talebi, veya Başvekilin talebi üzerine meclis reisi, ruznameyi belirtmek suretiyle, Folketing meclisini içtimaa davet eder.

Madde 40) Nazırlar, dahili nizamname kaidelerine riayet etmek şartıyla Folketing meclisi toplantılarında hazır bulunabilirler ve müzakerelere iştirak edebilirler.

Madde 41 — 1) Her mebusun kanun teklif etmek hakkı vardır.

2) Herhangi bir kanun tasarısı Folketing meclisinde 3 def'a müzakere edilmedikçe nihai şeklini alamaz.

3) Folketing meclisinin beşte iki sayıda ekseriyeti, her hangi bir kanun tasarısı veya teklifinin 3 cü müzakeresine, ikinci müzakerenin hitamından sonra e naz 12 gün sonra başlanılmasını reisten isteyebilir.

Bu talebin yazılı yapılması ve onu destekleyen azaların imzalarını muhtevi olması lâzımdır. Fakat böyle bir mehil, bütçe kanunu, muvakkat veya mütemmim tahsisat itasına müteallik kanunlar, istikraz kanunları, tabiyet kanunları istimlâk kanunları, vasitasız vergi ihdasına taallük eden kanunlar, ve müstacel hallerde gayesi itibariyle meriyete girmeleri bakımından zaman kaybına müstait olmayan tasarılar için, mevzuubahis olamaz.

Madde 42 — 1) Folketing meclisi âzalarından 1/3 ü, işbu meclis tarafından kabul edilmiş bulunan bir kanun tasarısının, kabul tarihini takip eden 3 gün zarfında referenduma konulmasını meclis reisinden talep edebilirler.

2) Aşağıdaki 7 ci fıkrada derpiş edilen haller müstesna, referenduma konulabilecek bir kanun tasarısı, yukardaki birinci fıkrada tasarih edile n müddetin hitamından önce, veya referendum'un neticesinden evvel, kral tarafından tasdik edilemez.

3) Referendum'a konulması istenilen bir kanun tasarısı kat'i kabul tarihini takip eden 5 gün zarfında Folketing meclisi kararı ile iptal edilebilir.

4) Folketing meclisi tarafından yukardaki 3 cü fıkra gereğince bir karar ittihaz edilmediği takdirde, kanun tasarısının referendum'a vaz'ına müteallik talep derhal Başvekile bildirilir; Başvekil keyfiyeti ilânen tebliğ eder.

Referendum, mezkûr ilân tarihinden itibaren, Başvekilin emirnamesi gereğince, en az 12 ve en geç 18 gün zarfında yapılmış olur.

5) Referendum esnasında seçmenler tasarının leh veya aleyhinde reylerini kullanırlar. Seçmenlerden %30 unun aleyhe rey vermiş olması halinde tasarı reddedilmiş sayılır.

6) Bütçe kanunları, muvakkat veya mütemmim kredi itasına müteallik malî kanunlar, devletin istikraz kanunları, bir idarî mercin sureti teşekkülüne müteallik kanunlar, maaş ve tekaüdiyelerin tespiti müteallik kanunlar, tâbiyet bahşeden kanun, istimlâk kanunları, vasıtalı veya vasıtasız vergi ihdas eden kanunlar, muahdelerin tasdiğine müteallik kanunlar, referenduma konulamazlar.

8, 9, 10, 11 inci maddelerle derpiş edilen hususlara müteallik kanun tasarıları ile 19 cu maddede tasrih edilen ve kanun mahiyetini alabilecek kararname için dahi keyfiyet aynidir, şu kadar ki bu sonuncuların referenduma konulabileceği kanunu mahsus ile kararlaştırılabilir.

Esas Teşkilât Kanununun tadiline müteallik kaideler aşağıdaki 88 ci madde gereğince tatbik görürler.

7) Çok müstacel hallerde, referenduma konulması mümkün bir kanun tasarısı, Folketing meclisi tarafından tasvip edildikten sonra kralin imzasıyla kanun halini alır. Folketing meclisi mensublarından 1/3 ünün, yukardaki birinci fıkra ahkâmı uyarınca, kanun tasarısının

veya kabul edilmiş bulunan kanunun referenduma vaz edilmesini talep etmeleri üzerine, referendum yukardaki kaideler gereğince yapılır. Mezkûr kanunun, referendum neticesi, reddedilmiş olması halinde Başvekil, vakit geçirmeksizin ve referendumu takip eden en geç 15 gün zarfında keyfiyeti ilân eder.

Bu ilânı müteakip kanun iptal edilmiş sayılır.

8) Referendum'un sureti icrasına müteallik kaideler ve hususiyetle referendum'un Feroe adaları ile Groenland'da ne şekilde yapılacağı hususu kanunu mahsus ile taayyün eder.

Madde 43 — Vergilerin ihdası, değiştirilmese ve kaldırılması ancak kanunla olur. Devletin istikraz akdetmesi, ve efradı silâh altına çağırması keza kanunla olur.

Madde 44 — 1) Yabancıların Danimarka tâbiyetini ihraz etmeleri kanunla olur;

2) Yabancıların, kraliyet hududları içerisinde gayrimenkul edinmeleri kanun ile taayyün eder.

Madde 45 — 1) Bütçe kanunu tasarısı, mali senenin başlangıcı tarihinden en çok 4 ay evvelisinden, Folketing meclisine sunulmuş olmalıdır.

2) Bütçe kanunu müzakereleri, mali senenin başlangıcı tarihinde bitirilemediği takdirde, muvakkat tahsisat itasına müteallik bir kanun tasarısı meclise takdim edilir.

Madde 46 — 1) Bütçenin, veya muvakkat bütçe kanununun Folketing meclisi tarafından kabulünden önce vergi tarhedilemez.

2) Folketing meclisi tarafından kabul edilen bütçe kanununda veya mütemmim masraf itasına müteallik bir kanunda tasrih edilmeyen her hangi sarfiyat yapılamaz.

Madde 47 — 1) Kat'i hesap kanunu, bütçe yılının hitamından en geç 6 ay zarfında Folketing meclisine takdim edilmiş bulunmalıdır.

2) Meclis, hesapların tetkiki için muayyen miktarda murakıp tayin eder. Bunlar, devletin senelik hesaplarını, gelir ve giderlerini, bütçe kanunna veya diğer malî kanunlara uygun bir şekilde yapıp yapılmadığı hususlarını nazarı itibare alarak murakabe ederler. Lüzumlu her türlü mlumat ve vesaiki isteyebilirler. Bu murakıpların miktar ve vazifelerine müteallik hususlar kanunu mahsus ile tespit edilir.

3) Devletin senelik hesaplarına müteallik kanun, murakıpların müşahedelerini de ihtiva etmek suretiyle, Folketing meclisine, müzakere edilmek üzere, sunulur.

Madde 48 — Folketing meclisi, dahili nizamnamesini hazırhyarak usule ve nizama müteallik kaideleri tespit eder.

Madde 49 — Folketing meclisinin celseleri alenidir. Fakat meclis, nizamnamede derpiş edilen miktar âzanın, reisin, veya bir nazırın, gizli celse akdine müteallik vaki talepleri üzerine, müzakereye girişmeksizin, celsenin gizli veya aleni olması hususunu bir karara bağlar.

Madde 50 — Aza sayısının yarısı hazır bulunmadan veya rey'e iştirak etmeden Folketing meclisinin kararları muteber olmaz.

Madde 51 — Umumi menfaate müteallik meselelerin tetkiki zımında Folketing meclisi, kendi azaları arasında, encümenler tayin eder. Bu encümenler, gerek hususi şahıslardan ve gerek âmme müesseselerinden yazılı veya şifahî her türlü malumatı toplamak selâhiyetini haizdirler.

Madde 52 — Encümen âzalarının Folketing meclisi tarafından seçimleri nisbî seçim usullerine göre olur.

Madde 53 — Folketing meclisine mensup her âza, işbu meclisin muvafakatiyle, umumi siyasete taallük eden meselelerin müzakereye konulmasını temin edebilir ve nazırlardan bu hususlar için izahat talep edebilir.

Madde 54 — Folketing meclisine dilekçe verilmesi ancak bu meclis âzaları vasıtasıyla olur.

Madde 55 — Devletin askerî ve sivil idaresini murakabe etmek üzere Folketing meclisine mensub olmayanlar arasından bir veya iki kişinin işbu meclis tarafından tayin edilmesi hususu bir kanun ile tayyün edecektir.

Madde 56 — Folketing meclisi azalarının kendi seçmenleriyle olan bağılıkları emri vekâlete değil, fakat inanç esasına müsteniddir.

Madde 57 — Folketing meclisinin muvafakati olmaksızın hiç bir mebus, meşhut suç hali müstesna, hiç bir suretle tevkif ve mahkûm edilemez. Mecliste izhar eylediği fikirlerden dolayı hiç bir mebus bu meclisin muvafakati olmaksızın tutulamaz.

Madde 58 — Folketing meclisine mensub azalar, seçim kanunu ile tespit edilen miktarda tazminat alırlar.

Kısım VI

Madde 59 — 1) Divanı Ali, kraliyet temyiz mahkemesi kıdemli azalarından azami 15 ve Folketing meclisi tarafından nisbi seçim usulüne göre o sene için seçilen aynı miktar azadan tereküb eder. Her seçilen aza için bir veya bir kaç yedek birlikte seçilir. Folketing meclisi mensubları Divanı Ali'ye aza seçilemezler. Temyiz mahkemesi azalığından Divanı Aliye seçilmiş bulunanlardan, her hangi bir mazeret tahtında, işbu mahkeme tarafından görülmekte olan bir dâvaya iştirak edemeyecek olanlar miktarında meclise en son olarak seçilmiş bulunan diğer âzalar duruşmadan çekilirler.

2) Divanı Ali' kendi arasından bir reis intihap eder.

3) Folketing meclisi tarafından seçilmiş bulunan Divanı Ali azaları, seçim müddetleri nihayete ermiş olsa dahi, rüyet etmekte oldukları her hangi bir dâvanın hitamına kadar Divanı Ali âzalığını muhafaza ederler.

4) Divanı Ali'ye müteallik teferruatlı hususlar kanunu mahsus ile tespit edilir.

Madde 60 — 1) Divanı Ali, kralın veya Folketing meclisinin itham edecekleri nazırları muhakeme eder.

2) Folketing meclisinin muvafakatini almak şartıyla Kral, Devlete karşı hususiyle ağır bir cürüm işlemiş olan sair zevatın da Divanı Ali muvacehesinde itham edebilir.

Madde 61 — Kazai kuvvetin istimali tarzı kanunu fahsus ile taayyün eder. Fevkalâde kazai selâhiyeti haiz mahkeme ihdas edilemez.

Madde 62 — Kazai kuvvetin istimali tarzı, idari kuvvetin istimalinden daima tefrik edilecektir. Buna müteallik kaideler kanunu mahsus ile tespit edilir.

Madde 63 — 1) dari mercilerin selâhiyet hududları meselesine taallük eden bütün hususları mahkemeler rüyete mezundurlar. Bununla beraber böyle bir dâvanın müddeisi bu bahane ile idari merciin emirlerini muvakkaten dahi olsa yerine getirmekten istinkaf edemez.

2) İdari mercilerin selâhiyet hududlarına taallük eden dâvaların rüyeti bir veya bir kaç mahkemeye tevdi edilebilir. Bu mahkemeler tarafından verilecek kararların Kraliyet Temyiz mahkemesinde temyizi mümkündür. Bu bahiste usule müteallik hususlar kanunu mahsus ile tespit edilir.

Madde 64 — Hakimler, vazifelerini ifa sırasında münhasıran kanuna intibak mecburiyetindedirler.

Hakimler ancak mahkeme hükmü ile azledilebilirler, ve yeni bir adli teşkilât kurulması hali müstesna, rızaları hilâfına başka yerlere naklonulamazlar. Bununla beraber 65 yaşını ikmal etmi şolanlar, yaş haddini dolduracakları zamana kadar aylıklarını tam almak şartıyla, vazifeden çıkarılabilirler.

Madde 65 — 1) Adalet tevzii hususunda aleniyet ve mürafaa esaslarına kaabil olduğu kadar riayet edilmek gerekir.

2) Ceza adaleti laik âzanın iştirakiyle icra edilecektir.

Bu iştirakin hangi mevzularda ve ne şekil tahtında olacağı, jüri marifetiyle bakılacak işler de tasrih edilmek suretiyle, kanunu mahsus ile taayyün eder.

K I S I M VII

Madde 66 — Millî kilisenin statüsü kanunla tanzim kılınır.

Madde 67 — Amme nizamına ve umumi muâşeret adabına aykırı olmamak şartıyla vatandaşlar inançlarına göre Allaha ibadet etmek üzere toplanmak hakkına sahiptirler.

Madde 68 — Hiç kimse mensub bulunduğu mezhepten başkasına girmeğe zorlanamaz.

Madde 69 — Millî kiliseye tâbi bulunmayan dinî cemaatler ka-

nunu mahsus ile muayyen olan kaidelere bağıdırlar.

Madde 70 — Hiç kimse menşei veya dini inancı sebebiyle medeni ve siyasi haklarını istimalden mahrum kılınamaz, ve medeni vazifelerini ifradan geri bırakılamaz.

Kısım VIII

Madde 71 — 1) Ferdî hürriyet her türlü tecavüzden masundur. Hiç bir Danimarkalı vatandaş, siyasi veya dini inançlarından dolayı veya menşei sebebiyle hiç bir suretle derdest ve tevkif edilemez.

2) Kanune nmuayyen olan ahvalden gayri bir suretle hiç kimse tutulamaz.

3) Tevkif edilen her şahıs 24 saat zarfında bir hakimin huzuruna çıkarılır, derhal serbest bırakılması mümkün görülmediği hallerde hakim, gerekçeli bir kararla ve en geç 3 gün zarfında mevkufiyet halinin devam edip etmeyeceğini ve eğer kefaleten tahliye edilecekse kefaletin miktar ve mahiyetini tayin eder.

Groenland için, şayet mahalli şartlar lüzumlu kılıyorsa, işbu ahkâm kanunu mahsus ile değiştirilebilir.

4) Alâkadar kimse, hakim tarafından verilen hükmü daha üst bir kazai mercie derhal temyiz edebilir.

5) Hafif hapis veya para cezalarını istilzam eden suçlardan dolayı hiç kimse ihtiyaten tevkif olunamaz.

6) Cezaî adalet dışında, kazai mercilere hükme bağlanmamış veya yabancıların durumuna müteallik mevzuat ile derpiş edilmemiş bir mevkufiyet halinin kanuniyeti, mevkuf bulunan şahsın veya onun namına hareket eden kimsenin talebiyle, alêlade mahkemelerin veya diğer kazai mercilerin takdirine arz olunur.

7) Yukardaki 6 cı fıkrada mevzubahis şahıslara tatbik edilecek muamelelerin murakabesi Folketing meclisi tarafından tayin kılınacak bir encümen marifetiyle yapılır ve alâkahılar işbu encümene temyizen müracaat hakkına sahiptirler.

Madde 72 — Kanun ile muayyen olan istisnalar hariç mahkeme kararı olmaksızın hiç bir kimsenin meskeninde taharri yapılamaz, mektupları ve sair evrakı baptedilemez, telefon, telgraf ve mektup ile vaki olan muhaberatinin mahremiyeti ihlâl olunamaz.

Madde 73 — 1) Mülkiyet hakkı her türlü tecavüzden masundur. Hiç kimsenin mülküne, âmme menfaatinden gayri bir sebeple el konulamaz. İstimlâk ancak bir kanunla ve tam bir tazminat ödenmesi yoluyla olur.

2) Mülk istimlâkine müteallik bir kanun tasarısının kabulü halinde, Meclisin sülûsanı ekseriyeti, kabul tarihini takip eden 3 gün içerisinde, mezkûr kanunun yeniden seçilecek meclis tarafından kabul edilmiş olması şartıyla kralın tasdikine sunulmasını isteyebilir.

3) İstimval ve istimlâke müteallik kararların kanuniyet ve değer pahasının takdiri hususları aleyhine mahkemeler nezdinde dâva ikamesi mümkündür. İstimlâk bedelinin tahkiki hususu, bu işler için ihdas edilmiş bulunan mahkemelere, kanunu mahsus gereğince havale edilebilir.

Madde 74 — Amme menfaati esasına istinad etmeyecek şekilde herkesin meslek hürriyet ve müsavatına konmuş takyidler bir kanun ile ilga edilecektir.

Madde 75 — 1) Amme menfaati icabatından olmak üzere çalışmağa ehil herkesin geçimini temin etme küzere bir iş bulması imkânlarının teminine gayret edilecektir.

2) Kendisinin ve yakınlarının geçimini temin edebilecek hali olmayıp da bir başkasından da nafaka temin etmeyen kimse Devletten muavenet görür, şu kadar ki kanunun bu hususlar için derpiş eylediği mükellefiyetleri ifa mecburiyetindedir.

Madde 76 — Okuma çağına gelmiş her çocuk, iptidai tahsilin Devlet mekteplerinde meccanen yapmak hakkını haizdir. İptidai tahsile muadil tedrisatı çocuklarına bizzat vermeği üzerlerine alan ebeveynin çocuklarını mektebe göndermek mecburiyeti yoktur.

Madde 77 — Kanunî mesuliyetleri mahfuz kalmak şartıyla herkesin matbuat vasıtasıyla veya yazı veya söz ile fikirlerini neşir hakkı vardır. Sansür ve tedbir mahiyetinde sair usuller hiç bir suretle ikame edilemez.

Madde 78 — 1) Meşru bir gayenin temini zımında vatandaşların, evvelden müsaade istihsaline hacet kalmaksızın, cemiyet tesisi hakları mevcuttur.

2) Faaliyetleri esnasında veya gayelerinin takibi sırasında noktai nazar ayrılığı gösteren kimseleri tesir altında bırakmak için tehdit veya tehdidi tahrike, veyahut cezayi müstelzim diğer çarelere başvuran cemiyetler, mahkeme kararı ile feshedilebilirler

3) Hiç bir cemiyet hükümet kararı ile feshedilemez. Bununla beraber bir cemiyet muvakkat bir zaman için kapatılabilir; böyle bir hal vukuunda keyfiyetin derhal mahkemeye intikal ettirilmesi icab eder.

4) Siyasî cemiyetlerin feshine müteallik meseleler dolayısıyla hu-

susi bir müsaade istihsaline hacet kalmaksızın, Kraliyet Temyiz mahkemesine başvurulabilir.

5) Feshin hukuki neticeleri kanunu mahsus ile tesbit edilir.

Madde 79 — Vatandaşlar, evvelden müsaade almaksızın, silâhsız toplantılar tertip edebilirler. Polisin işbu toplantılarda hazır bulunmak selâhiyeti mevcuttur. Umumi asayışı ihlâl edecek mahiyette olan açık hava toplantıları menedilebilir.

Madde 80 — İsyân vukuunda silâhlı hükümet kuvvetleri, kral namına 3 def'a arka arkaya toplantıyı dağılmağa davet ettikten sonra bir netice elde edemezlerse silâh istimaline tevessül edebilirler.

Madde 81 — Silâh taşıyabilecek durumda olan her şahıs, kanunda musarah ahkâm gereğince, vatan müdafaasına iştirake mecburdur.

Madde 82 — İdari bölgelerin Devlet mürakabesi altında kendi işlerini serbestçe görebilmeleri hususu kanun ile hüküm altına alınacaktır.

Madde 83 — Her türlü asalet imtiyazları mülgadır.

Madde 84 — Gelecekte arazi üzerinde zeamet, mülkü hakani, şartı halefiyet veya sair ailevî şartlı halefiyetler tesis olunamaz.

Madde 85 — Yukardaki 71, 78 ve 79 uncu maddeler ahkâmı millî müdafaa kuvvetlerine ancak askerî kanunlar takyidatı dahilinde kabili tatbiktirler.

Kısım IX

Madde 86 — Şehir meclisleri azalığına ve kaza idare heyetlerine seçilebilmek için gerekli yaş haddi Folketing meclisine mebus seçilmek üzer etespit edilen yaş haddinin aynidir. Fêroê ve Groenland adalarının şehir meclisleri ve kaza idare heyetleri âzalıklarına seçilebilmek için gerekli yaş haddi kanunu mahsus ile taayyün eder.

Madde 87 — Danimarka-İzlanda Birliğinin feshine müteallik kanun hükümleri gereğince Danimarka vatandaşları ile aynı mahiyette olan haklardan istifade etmekte bulunan İzlandalılar, Danimarka vatandaşlığına bağlı ve Kanunu Esasi ile derpiş edilen haklardan istifade hakkını muhafaza ederler.

Kısım X

Madde 88 — Esas Teşkilât Kanununa yeni bir hüküm ilâvesine müteallik bir kanun tasarısının Folketing meclisi tarafından kabulü

ve hükümetin bunu desteklemesi halinde, işbu meclisin yeniden seçilmesi gerekir.

Umumi seçimler sonunda teşekkül eden yeni meclis mezkûr kanun tasarisını kabul edecek olursa, kat'i kabul tarihini takip eden 6 ay zarfında, referendum yolu ile işbu kanun halkın tasvibine sunulur. Referendum için tatbiki gereken hususî kaideler kanunu mahsus ile tespit edilir.

Kanun, referendum'a iştirak eden seçmenlerin %40 ının tasvibine ve Kralın tasdikine mazhar olduğu takdirde, kanunu esasi kuvvetini ihraz eder.

KISIM XI

Madde 89 — İşbu Esas Teşkilât Kanunu neşri tarihinde meriyete girer. Bununla beraber 5 haziran 1945 tarih ve 10 eylül tarihli Esas Teşkilât kanunu gereğince son def'a olarak seçilmiş bulunan Riksdag meclisi, işbu Esas Teşkilât Kanununun IV cü faslı ahkâmına uygun olarak yapılacak yeni seçimlere kadar vazifesine devam edecektir. Yeni seçimlere kadar 5 haziran 1915 tarihli ve 10 eylül 1920 tarihinde tadil edilen Danimarka Kraliyet Esas Teşkilât kanunu meriyette kalacaktır.